

alteri flos est ceruleus, alteri puniceus, & quadrangulus utrisque caulis. Anagallidum vires recensit Galenus li bro v. 1. Anagallidū simplicium medicamentorum, sic inquit. Anagallis utraq; tam ea, que ceruleum habet florem, quam ea, que purpureum, admodum extergentis sunt facultatis. Habent verò quandam etiam calorem attractorium, ita ut & infixos corpori aculeos extrahant. Succus carum ex naribus purgat eadem de causa. In summa autem descendiuium habent citra mortificationem: quamobrem & vulnera glutinant, & putrida adiuuant. hæc Galenus. Verum cum morsus galline eam stirpem in mentem reuocauerit, quam vulgus herbariorum MORSVS DIABOLI, alij Succisam appellant, cumq; putem me, quam plurimis fortasse rem gratam facturum, si his nostris commentarijs ipsam quoq; inferam, hic locus usus est, ubi commode de ea aliquid dicam. Morsus igitur diaboli herba est locus inculcis proveniens, salubris, ac etiam interdiu pratis, & domo etis. Folij constat plantaginis, quam vulgò laceolam uocant, similibus, & superioribus tamen, & que circa caules, qui ad binum cubitorum longitudinem assurgunt, ex eant breuiores, angustiores, leniterq; per ambitum laciniata. Floret estate, scabiosa uocatæ modo. Multifidas habet radices, nigricantes, succisas, & circumuolias: unde superstitiosum nomen inuenit. Si quidem scripserunt nonnulli superstitiosis dediti, quos credulum vulgus sequitur, cocodæmona ob tantæ efficacis radicem insidere hominibus, atque hæc de causa, ubi succreuerit, statim eam undiquaq; dentibus succidere, & circumrodere: tanta est hominum superstitio. Herba hæc si uiridis cruda, tritaque carbunculis pestiferis imponatur, præsentaneo remedio vt

Morsus diaboli hist. & uires.

Opinio superstitiosa.

SVCCISA, SIVE MORSVS DIABOLI.

aiunt eos sanari, aut si uinum, in quo decocta fuerit, bibatur. R. radix per se estur, aut eius decocti uinum utiliter bibitur nouo modo ad uteri dolores; sed etiam ad pestilentem auram arcendam. Gusu admodum amara est: ex quo per spicuum esse potest eam esse calidam, & sicca facultatis. Siccat & puluerem praebet plerique; ad alui tinea necandas, ac eadem fugillata illitu emendant. Herba, quae ἀνεργαλλίς, Graecè, Anagallis quoque; Latine uocatur: *Italicè, Anagallide; Germanicè, Gauch heyl; Hispanicè, Muruges; Gallicè, Morgelline, & Mouron.*

Nomina.

HEDERA ARBOREA.

Klasi.

HEDERA.

CAP. CLXXV.

Hedera differentias multas in specie sortitur, summas autem genere tres. Nam quaedam candida est, altera nigra, tertia helix. Candida fructum fert candidum: nigra nigrum, aut croci amulum, quam vulgus Dionysiam uocat. Helix fructum non gignit, sed tenues habet uiticulas, & folia parua, angulosa & rubra. Hedera omnis acris est, & adstringens. neruos tentat. Flos trium digitorum carpui, facit ad dysentericos in uino bis die potus: ambustus cum cerato tritus illinitur. Recentia folia ex aceto cocta, aut cruda cum pane detrita, lienes sanant. Foliorum, & corymborum succus, cum irino

Meum, xxi
Dionysia
ubi a. 1. &
alba habet
fermenta.

no unguento, melle aut nitro, naribus infunditur: & contra ueteres capitis dolores, caput eo cum aceto, & rosaceo perfundi utile est: purulentis auribus, aut dolentibus, cum oleo medetur. Nigræ hederæ succus, aut epotii corymbi, corpus infirmant, menteque turbant largius sumpti. A cini quinque triti, calfactique in punici mali cortice cum rosaceo, si intillentur à contraria aure, dolores dentium mitigant. Denigrant capillum illiti corymbi. Folia in uino decocta illinuntur omnium ulcerum generi, etiam si cacothæ sint: uicia cutis in facie, & ambusta sanant, uti antea diximus, decocta. Mouent menses triti, & subditi corymbi: ijdem poti, post purgationes sceminarum, drachmæ pondere, concipiendi spem adiunt. Pediculus foliorum melle irrigatus, ac vuluæ inditus, menstrua. & partus extrahit. Infusillarus succus putrida radia narium, graueolentiaque emendar, & sanitati restituit. Lacryma hederæ pilothrum est: illitru pediculos enecat. Succus radicum in aceto potus, contra phalangia prodeit.

Hedera, cuius hic tria tantum summa genera fecit Dioscorides, est plures eius in specie differentias esse restetur, plantæ est vulgaris notitia. Verum si quis Hedera plura genera nosse desiderat, non fortasse Plinio contentus, licet de ip[s]is abunde differuerit lib. xv. cap. xxxi. legat Theophrastum lib. iii. cap. xv. de plantarum historiâ, ubi hederæ

Hederæ cõsiderato, & generata.

ra sigillatim species diligentissimè persequitur, & de ijs copiosissimè pertractat: uel potius ipsum audiat, nam hæc, quæ sequuntur, ipsi ad uerbum accepta referimus, qui loco citato sic habet. Hedera quoque multigena est: quædam enim humi repens, quædam se in excelsum attolleus: & excelсарum genera plura: sed trina summa patrescunt, candida, nigra, tertiæque belix, id est clavicula. Horum item species plures: quippe alia fructu tantum candida, alia etiam folijs: rufus fructum candidum ferentium, alia masculinum, densum, & uelut in globum circumactum fructum profert, quam corymbiam tantum uocant. Athenienses acharnicam riguam eam appellant: alia minorem, sparsoremq; modo nigra. Habet nigra distichum paruatè, tum quod angulata, concinnioraq; sint: cum hedera rotundiora, simplicior aque habeat. Distant etiam inter nodorum longitudine: atque etiam sterilitate, quoniam fructum quædam non ferant: quod non in hedera transfigerentur, ut quidam uolunt: at uerò si omnes hederecant, ut alijs placet, etatis certè, dispositionisque, non generis erit discrimen, quemadmodum pyri ad pyræstrum. Tamen eius quoq; folium multum ab hedera distat: uerum id rariù, & in paucis euenit, ut uesitate permuteur, eui in populo alba, & crotone. Ergo helicis plura genera, sed quæ consuetiora, summaque occurrant, tria sint. Herbæcæ, quæ plurima est: secunda candida: tertia uersicolor, quam Tbraicam quidam appellant. Et harum quasq; distare uidetur, quippe herbæcæ quædam folio tenuiori, oblongiori, atq; etiam densiori: quædam minus hæc

omnia habens. Et in vici coloris generis, alia folia ampliori, alia minori, macularumque habitu diversa: pari modo & magnitudine, coloris, sicut. Atque perfacilis herbacea, inque plurimum venit. Manifestum esse que hederescat, affirmari, non tantum folijs, quia meliora, latioraque habet, verum etiam germinibus: precipuus enim erecti, geminis subnexa, gratioraque, & longiorum. Herbacea vero crassiora, brevioraque. At hederas, ut semen proferre incipit, gemen fert, non inflexa, gratioraque. Est quidem vniuersa hederæ radice numerosa, densa, ste vasosa, sicut cullosa, crassa, nec nimis alta, sed præcipue nigra, & inter candida, que ad erigimus, immixta, sicut, habetur. quoniam obrem eius amplexus arbores omnes infestat, omnes enim necat; & tamen ex maiore parte semper super aliud nitam degere solet, atque (ut ita dixerim) amplexibus suis, ita propria natura, vel quiddam eiusmodi illico gerit. Nam et germinibus radiculis assidue inter folia mittit, quibus arboribus, murisq; obrepit, quatinere, durareq; potest. Habet vel aliud discrimen non medicare in fructu: nam alius dulcis, alius vehementer amarus, tam in candida, quam in nigra. Inducium, quod alium aues mandunt, alium minimè attingunt. Hederæ ita se habet. Nilominus Theophrastus de hederæ generibus. Ceterum tametsi tot Hederæ genera Theophrastus deseribantur; hæc tamen Hederæ sunt nobis precipue, nempe maior, & minor. Maior itaque quam arborcam vocamus, non solum in syluis, sed et cæcis arboribus, sicut in distrangulæ, sicut arcto brachiorum complexu, sed etiam antiqua edificia, vrbium mania, sepulchraque adeo occupat, ut tandem ea omnia diruat, & una cum eis collabatur. Eadem in primis folio procrent pri modo, oblongo, quod tamen tractu temporis triquetrum efficitur. Id quoque leue, crispumque est, & longo nixum pediculo, sapore misto, nam & acridinis, & amaritudinis, & acerbatis est participes. Florere incipit ad finem Autumni, floribus multis, colore pallido, et quibus hyeme racemosis eduntur corymbi liguribus grandiores, que ante maturitate in uirescent, & deinde nigrum colorem contrahunt, & aggeres occupat, folijs semper triquetro, ac maculoso, utraque perpetua redunt. Serpenteribus materia est Hederæ, quod in ea hyeme delitescant, eius sepe calore fouentes. Foliorum succus ex uino aulico potus lenissimus sanat. Decoquantur ex oleo, & aceto septem hederæ folijs; toridemque osium persicorum nuclei, à cortice delibrati, terunturque dedinde, & temporibus, & fronti illuntur, contra capitis dolores, à cerebro pronientes. Qui Scrobiculis cantero paratas gerunt in cruribus, alijsve corporis partibus (fontanellas vulgò vocant) folia hederæ superponunt, magna sanè utilitate, non solum, quod illic fluctent humorem alliciant, extrahantque, sed quod etiam roborent. Mulieres consuet hederæ folijs pilule parant, & papulosis infantum capibus imponunt, sic enim curant illos, virus extrahentes. Lachrymasque ex caudice distillant, illita lentes, & pediculos necat. Est & herba, quam vulgus HEDERAM TERRESTREM vocat. Hæc itaque longo

10 si de industria à natura exhibitus: atque ita humorem auferens, ex hauriens, efficit. Et si in feris succidatur, nihilominus inuicere, durareq; potest. Habet vel aliud discrimen non medicare in fructu: nam alius dulcis, alius vehementer amarus, tam in candida, quam in nigra. Inducium, quod alium aues mandunt, alium minimè attingunt. Hederæ ita se habet. Nilominus Theophrastus de hederæ generibus. Ceterum tametsi tot Hederæ genera Theophrastus deseribantur; hæc tamen Hederæ sunt nobis precipue, nempe maior, & minor. Maior itaque quam arborcam vocamus, non solum in syluis, sed et cæcis arboribus, sicut in distrangulæ, sicut arcto brachiorum complexu, sed etiam antiqua edificia, vrbium mania, sepulchraque adeo occupat, ut tandem ea omnia diruat, & una cum eis collabatur. Eadem in primis folio procrent pri modo, oblongo, quod tamen tractu temporis triquetrum efficitur. Id quoque leue, crispumque est, & longo nixum pediculo, sapore misto, nam & acridinis, & amaritudinis, & acerbatis est participes. Florere incipit ad finem Autumni, floribus multis, colore pallido, et quibus hyeme racemosis eduntur corymbi liguribus grandiores, que ante maturitate in uirescent, & deinde nigrum colorem contrahunt, & aggeres occupat, folijs semper triquetro, ac maculoso, utraque perpetua redunt. Serpenteribus materia est Hederæ, quod in ea hyeme delitescant, eius sepe calore fouentes. Foliorum succus ex uino aulico potus lenissimus sanat. Decoquantur ex oleo, & aceto septem hederæ folijs; toridemque osium persicorum nuclei, à cortice delibrati, terunturque dedinde, & temporibus, & fronti illuntur, contra capitis dolores, à cerebro pronientes. Qui Scrobiculis cantero paratas gerunt in cruribus, alijsve corporis partibus (fontanellas vulgò vocant) folia hederæ superponunt, magna sanè utilitate, non solum, quod illic fluctent humorem alliciant, extrahantque, sed quod etiam roborent. Mulieres consuet hederæ folijs pilule parant, & papulosis infantum capibus imponunt, sic enim curant illos, virus extrahentes. Lachrymasque ex caudice distillant, illita lentes, & pediculos necat. Est & herba, quam vulgus HEDERAM TERRESTREM vocat. Hæc itaque longo

20 reptatu humo tenus sese distendit, quadratis fenuiculis, è quibus folia emergunt rotunda, crispæ, & per ambitum serrata, floribus subpurpureis, pusillis, in caulibus è foliorum exortis, Aprilis mense prodeuntibus. Radicibus nititur tenuibus, que è caulium geniculis prodeunt, & eos humi reptantes connectunt. Nascitur in opacis, circa semitas, vrbium muros, & etiam in hortis. Amaro gustu tota planta est, ideoque absfere, attenuare, aperireque facile poterit. Vulneribus ulceribus auxiliari in potionibus plerique censent, id propria facultate ascribentes. Huic addere solent Rubie, & albi Diastami radices: quoniam Beticonam, Pilocellanam, Pimpinellam, Sanguisorbiam, Pentaphyllum, Bisortiam, Stellariam, & quiescentem, Virgatum aurcam, Tormentillam, & brassicam rubram, & ex his omnibus in albo uino de coctis potiones parant, adduntque, rhodomeltem, quod iusticiæ, ad potum dulcedine conciliandum. Huiusce medicamentum, intertè vulneribus exhibere solent, quotidiè ternas uncias, magno quandoque auxilio. Succus cum erugine mistus infillatur utiliter in canaliculis ulceribus. Hederæ, ut auctor est Galenus libro v. i. i. simplicium, med. ex contrariis composita est facultatibus: habet enim quiddam adstringens substantia, & quam terrenam, & frigidam esse ostendimus: habetq; etiam nonnihil acris, quam calidam esse uel gustus comprobat. Nec deest tertia: aqueam namque substantiam quandam tepidam obtinet, certe si uiridis sit. Siquidem dum arefcit hæc prima exaltat necesse est, manet que terrea est, & frigida, adstringens, & ea que calida, & acris. Hederæ, quæ ita Latinis, Græcis uocatur nominatur: Mauritanis, Cissus; Italis, Hederæ; Germanis, Mauere, Ephebus; bawon, Ephebus; Hispanis, Seda; Era: Galli, Lierre.

30 Non ab re quidem suspicandum est, ut doctissimè adnotauit Marcellus) huic loco in Dioscoride mendam subesse, & quod non in vna, hoc est, rubra, ut habent vulgati codices, legendum sit, sed in vna uera, id est, concinniora. Nam præter alias rationes, hæc lectio adspiculari Theoph. qui lib. i. i. c. xv. i. de plant. bisf. eo nomine hederæ helicas folia depingit.

Hederæ factas ex Gal.

Nomina.

Xenodromo m. 2.

CHELIDONIUM MAIUS. CAP. CLXXVI.

50 Chelidonium maius, caule est gracili, cubitali, aut altiore, agnatis foliosis: folijs ranunculij, mollioribus tamen, & colore a cæcis: flore violæ albæ, secundum singula folia prodeunt. In eo fucus croci, mordax, acris, & aliquantulum subamarus, grauior olens. Radix superne singularis, infernè in crocia crocea capillamenta fibratur. Siliqua, ceu corniculati papaueris, tenuis, in metæ figuram longa: in qua semen papaueris maius recluditur. Succus in aëreo vase, cū melle prunis, denis decoctus, oculis claritate adfert. Folijs, caule, radice, fucus exprimitur incoente astate, & siccatus in umbra digeritur in passillos. Radix cum aniso, & uino albo pota, medetur regio morbo, & ulceribus quoque serpenti: imposita cum uino, aut manducata, dentium dolorem sedat. Hoc non men sibi uideret uendicasse, quod aduentu hirundinum exoriatur, & dilcissu emarcescat. Sunt qui narrant, hirundines matres excecatis pullis, ad mota herba, uisum restitueret.

a Osa exep. v. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. subglauca.

60 Chelidonium, quod maius cognominatur, vulgò in Hetruria Celidonia dicitur. At imperiti, præsertim chymiste, que multorum stultitia est, quod Græci nominis uim ignorent, non Chelidonium, quod Latine nil aliud, quam hirundinariam significat, sed Cali donum appellatur. Quæ postea falsa nominis præstantia freta, ex hac herba quandam quantum essentiam fieri prædicant, non modo suis uanis alchymicis imaginationibus accommodatissimam; sed ad tuendam etiam hominum sanitatem, morbos, quam plurimos profugandos utilem. Prouent Chelidonium ubique in Italia propter sepes, in strabium rapis, seu uas; inter rudera, & in asidiciorum ruinis, seu parietinis. Sunt qui narrant (inquit Dioscorides in huiusce capitis calce) hirundines matres excecatis pullis aduota herba uisum restitueret. Atqui Aristoteles libro quarto de gen. anim. cap. x. i. x. i. id quidem fieri naturaliter scribit his uerbis: Aues etiam nonnullæ imperfectas, & excoas parant pullas, uideelicet, que cum parua corpore sint, multos progenerant, ut cornix, pica, passer, hirundo. Quoniam breui siquis hirundinum nouellarum ad bac oculos præpurget, rursus uicualmes redduntur. Cum enim sunt non facti, non corripuntur. Itaque

Chelidoni maius cõbiteratios

Vanitas chymistarum.

denuo oriuntur, ac pullulant. Et libro 6. de historia animalium. Pullorum birundinis, inquit, ad huc recentium oculi, si quis stimulo eos uexarit, renascuntur, & cernendi uim postea plane recipiunt. Herbam in calcis delatam, si nudis pedib. attingatur, iſtericos sanare creditur. Eadem mannis mulierum admota, mensium abundantiam sistit. Tusa herba una cum radice, & oleo chamemelino seruesacta, & umbilico illita, tormina ventris, & uteri dolores tollit. Totius planta puluis vulnera pleraque sanat. Succus ad oculorum maculas, argemas, nubeculas, & cicatrices plurimum præstat, verum cum acerrimus sit, adhibendus non est, nisi ijs additis, quæ eius acrimoniam retundunt, cuius modi est lac muliebre. Idem causi dentis maius uocent herbam, quam aliqui AQUILINAM, alij Aquilegiam nominant: Ea in montibus prouenit, folio Chelidonijs maioris amulo, per ambitum laciniato, coriandri ferè modo, caulescit mense Iunio numerosa caulium sobole, gracilis tamen ac tenuis. Flores in caulium cacuminibus emicant, in alijs purpurei, in quibusdam albi, & in nonnullis aurei, tanta est in floribus colorandis natura delectatio. Ii in stella modum radiantur, quatuor sordentes inferiore parte cornicula; sursum reflexæ: E quibus capitula oblonga nascuntur, Melanthij amula, in quibus pellucidum semen concluditur pullo colore. Semen (ut scribunt quidam rei herbarie auctores) drachmæ pondere potum ex Cretico uino, addito croci momento, iſteritiam sanat. Sed agros in lætione subinde sudare oportet. Chelidonijs maioris meministi Galenus libro VIII. simplicium medicamentorum,

Aquila.

Chelidonijs
maioris uires
et Galeno.

A Q V I L I N A .

rorum, ubi hæc scribit. *Cheilidonium minus* extergentis admodum, & calidæ facultatis est. Sed & succus eius ad acueductum visum commodus est, utriusque in quibus crassum quiddam in pupilla colligitur, digestionem, atque diffusionem indigens. Vt si sunt quidam radice eius ad morbum regium à icoris obstructione proficicentem, in vino albo eam potius exhibentes cum aniso. Pari modo manna dentium doloribus confert. Id $\chi\eta\lambda\iota\delta\iota\omega\mu\iota\sigma\iota\varsigma$ Græci, quod Latini *Cheilidonium minus*, vocant: *Maturitami*, *Kauroch*, *Challidonium*, *Chilodomonotoma*, & *Memiram*: Itali, *Celidonia*: Germanis, *Schelunurz*: & *Schlkraut*, *Hispani*, *Celidionha*, & *yerna* de la golundrinbas: Galli, *Celidonie*, & *Eclere*.

Nomus

 $\chi\eta\lambda\iota\delta\iota\omega\mu\iota\sigma\iota\varsigma$.

CHELIDONIVM MINVS.

CAP. CLXXVII.

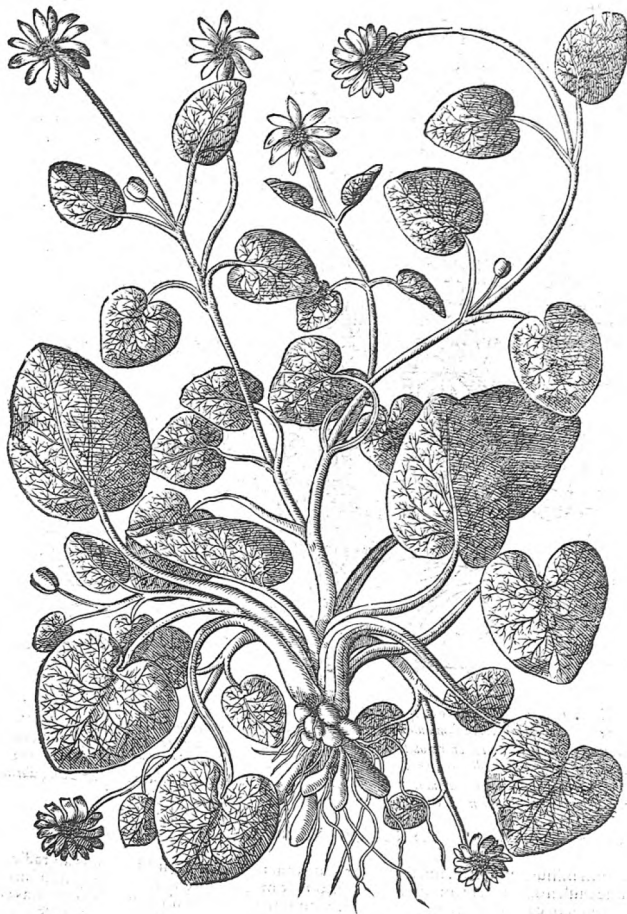
20 **C**heilidonium minus, quod triticum sylvestre à liqui nuncuparunt, herbu' a pediculis ab radice pendens, sine caule: foliis hederæ, multo rotundioribus & minoribus, teneris, & subpinguibus. radices habet ex eodem callo cõpures, puillas in granorum tritici modum acervatim congestas: quarum tres, aut quatuor in longitudinem exeunt. Iuxta aquas, & lacus nascitur. Vis uteris, & anemonis modo summam cutem exulcerat. p̄oras, & icabros unguis eximit. Succus radicibus expressus ad

ad purgandum caput, naribus infunditur. Decoctum eius ex melle gargazitatum, magnificè id præstat: & omnia pectoris vitia extrahit.

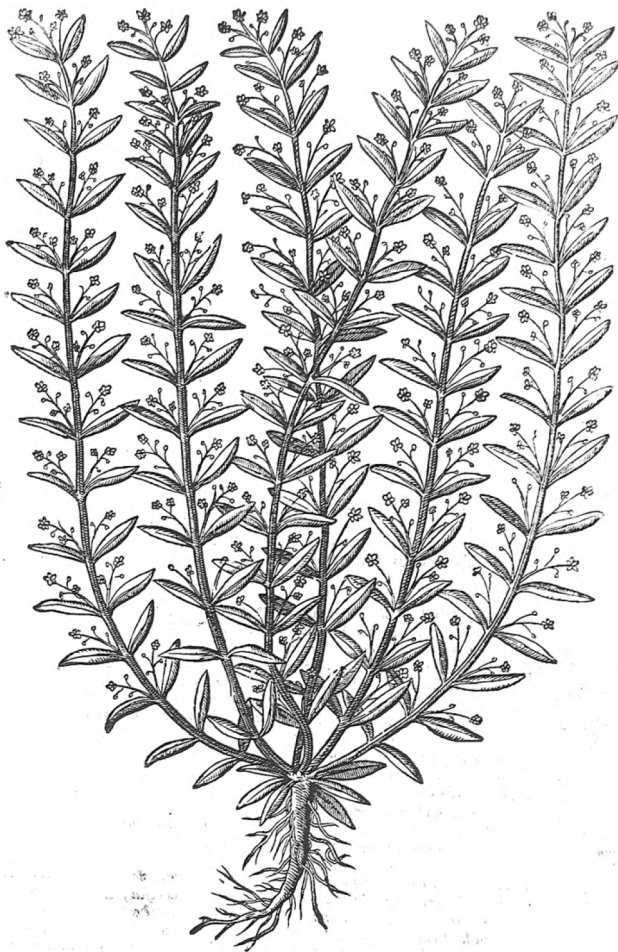
Chelidonij
minoris con-
fictatio.

Planta, quam omnes ferè rei herbaris periti Chelidonium minus appellant, omnibus Italiæ locis, uerno duntaxat tempore, frequens gignitur, uliginoso præsertim solo, & in scrobium, fossarumq; marginibus: folijs hederæ minoribus, rotundioribus, ac subpinguibus, sine caule: flore luteo, etsi eius non meminerit Dioscorides, tenui pediculo appenso. Radicibus multitudine compluribus, ex eodem callo procedentibus, pusillis, in granorum tritici modum acernatam congestis, quarum nonnullæ tantum in longitudinem progrediuntur. Herba hæc breui deperditur: quippe quæ uere & nascatur, & arefeat. Sunt qui hanc Scrophulariam minorem appellent, à radicum similitudine, ut quæ multis granorum tritici grumulis, ueluti strumis, quæ Græca imitatione scrophule uocantur, coaluisse uideantur. quanquam alij ex hoc potius sic dictam putant, quòd strumis, siue scrophulis (ut quidam asserunt) imposta medeatur. Nostris eam in Hetruria uulgò uocari Fausostello putauerim, quod fabarum modo folia subpinguia proferat. Nec ea aliunde sibi Chelidonij nomen uendicasse existimatur, auctore Theophrasto libro VII. cap. XIIII. de plant. hist. quàm quòd birundinum aduentu florem excitet, quemadmodum & chelidonium maius. Verùm an hæc sit Chelidonium minus, cuius meminerit Dioscorides, & Galenus, non parua uidetur

CHELIDONIUM MINUS.

AVRICVLA MVRIS.

Auriculæ muris confid.

Nemius.

Reperiuntur quidam Dioscoridis codices, qui hoc loco *Astnem* habent, qua libro quarto post *helxinem* describitur, quod & ipsa nonnullis *Muris auricula* appelletur. Qua forsitan nominis cognatione adducti, posteriorum quidam, ex quarto Dioscoridis volumine in hunc locum ipsam transfulerunt, ubi sui generis, vel potius nominis alteram representauerunt, quod ei adeo similis sit, ut tradat Dioscorides eandem fuisse cum *helxine*, nisi humilior esset; idcirco libro quarto de ea nobis dicendum erit, quod inibi eius legitimam sedem esse existimemus. Ceterum hæc, de qua hic mentio est, passim mense *Maio* floribus ornata uisitur, nimirum in pratis, in campis, in hortis, secus uias, & ubique ferè locorum. Huiusce uires paucis perstrinxit Galenus lib. viii. *simp. med. sic iniquens*. *Auricula muris* desiccata ordine secundo: ceterum nullam euidentem caliditatem possidet. Et *Græcè* $\mu\upsilon\varsigma$ *auricula* uocatur: *Latine*, *Auricula muris*: *Italice*, *Orecchia di topo*: *Germanicè*, *Vualdt mangolt blauuen blumen*: *Hispanicè*, *Oreya de raton yrrua*: *Gallicè*, *Orelge duratte*.

Satium Glaſtum, quo infeſtores lanarum utuntur, ſolium habet plätagini ſimile, verum pinguius, nigriusque: cuius caulis duum cubitorum altitudinem excedit. Illita ſolia tun.ores omnes diſcutiunt, cruenta vulnera glutinant, ſanguinis profluvia ſiſtunt: ignem ſacrum, phagedonas putreſcentia vlcera, & quæ ſerpunt, lanant. Sylueſtre glaſtum ſatium ſimile eſt. Folia ſert maiora, lactucaceis proxima: caules tenuiores, mulſiſſimos, quadantenus rubentes: in quorum cacumine folliculi multi dependent, quandaſ linguarum effigiem referentes, in quibus ſemen flore tenui, luteo. Eadem, quæ & ſupra dicta, præſtat: potu, & illitu licnoſis auxiliatur.

¹⁰ **I**ſatis ſatiana, quam in Hetruria vulgò Guado appellamus, tingendis lanis ſullonibus, & in eſtoribus maxime expetitur, quòd lanarum infeſtas, quibus cum admixetur firmet, & nunquam deperdi patietur. Huiusſce maximus habetur proventus in Umbria circa Noceram, ubi oppidum eſt Gualdum ideò appellatum, quòd ibi Iſatis frequentiſſima ſeratur. Glaſtum ſylueſtre Plinio inter ſylueſtres lactucas recenſetur lib. xx. cap. v. quippe quòd illi non ſit abſimile. Fit ex Iſaide Iſatis, ſeu Glaſti confid.

ISATIS DOMESTICA.

† Itidum vi-
res ex Gal.

Nomina .

† Meum ce-
pā. Aeth. an-
gusti, tenues.

Telephij cōf-
deratio.

Ardeus ille color pifloribus expetitur, quem indicium nocant, de quo diffusus lib. v. suo loco differemus. Meminit utrius-
que Isatidis Galenus lib. v. i. simpl. medic. sic inquit. Isatis sativa, qua utuntur tinctorum facultatis est valenter reviccantis
vondam tamen mordentis: est enim simul amara, atque adstringens. At Isatis sylvestris manifestè iam acre quiddam tum
gustu, tum actione profert. Proinde quàm sativa valentius desiccans, valentius etiam humidis putredinibus obfistit. Plan-
ta Græcis Ἰσάτις ἰσάτις, Latinis Glestum lativum nominatur: Italicis, Guado domestico. Quæ verò Græcis ἰσάτις ἀγρία, La-
tinis Glestum sylvestre, & Italicis Guado saluatico appellatur. Fringis; Glestum vocant Mauritanii Dili, Dileg, Vesine, Cha-
te, Chatis, seu Alchat, Adlen, aut Adhlen, & Nil: Germani, Vuid: Hispani, Pafel: Galli, Pastel de languedoc.

Taxider.

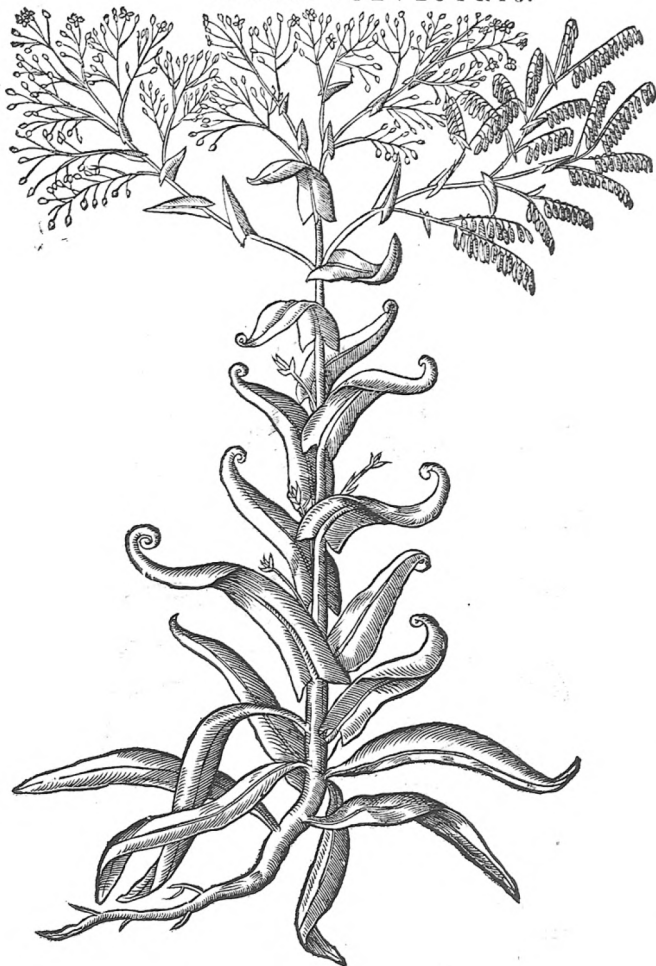
TELEPHIUM.

CAP. CLXXXI.

Telephium herba portulaca similis, & caule, & folijs: alas binas in singulis foliorum geniculis an-
nectit: ramuli à radice feni, septeniue prodeunt, folijs referti cæculis, crassis, lentis: carnosiss, flo-
re luteo, aut candido. Nascitur in cultis, & maximè inter vires tempore uerno. Folia senis heris illita
albam utiliginè sanant: id postea hordeacea farina illini debet. Peruncta ex aceto etiam in sole vi-
tiliginem tollunt: sed ubi inaruerunt, absterguntur.

Quamquam non desunt rei herbarie periti, qui existimant, Telephium eam esse stirpem, quam quidam Fabariam, alij
Fabam pinguem seu crassam, quidam verò Fabam inuercam appellant; cum tamen nulla reperiat qualitate præ-

ISATIS SYLVESTRIS.

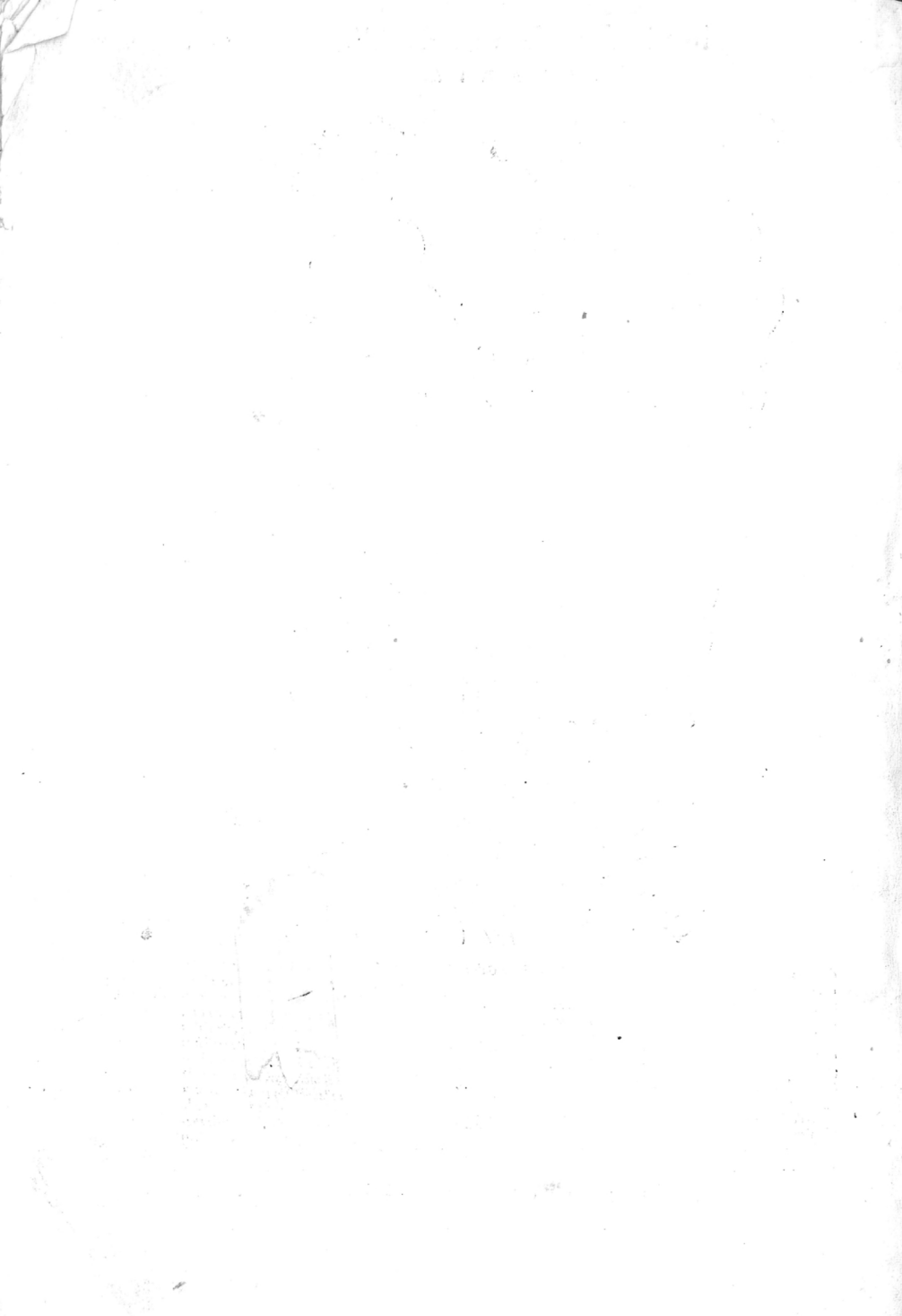

alta, qua absterfovia, siccatiq; facultatis particeps dici possit, ut Galenus Telephium esse testatur, folia
 ce longè maiora, eorum sane sententia plane adstipulari non ausim: tamen si ea compluribus notis Telephii
 tur. Telephii vires memoria prodidit Galenus lib. viii. simplicium medicamentorum, ubi ita scribit
 di, & detergendi facultate est, non tamen insigniter calida: verum in hoc forsitan quæpiam ipsam prim
 Desiccatur tamen secundo ordine intenso, aut certe principio tertij: proinde ad putrida ulcera conuenit
 cum aceto sanat. hætenus Galenus. Ceterùm illas quidem Telephij qualitates haud reperies in Fab
 (ut paulò antè diximus) notis pluribus proximè ad Telephij historiam accedat; ut eius pictura, quam
 tis demonstrat. At si facultates tantùm obslant, quò minus ea planta Telephium & esse, & dici mereatur, in hoc illa ratio
 non parum ponderis habitura est, qua superius ostendimus, verum Chelidonium minus herbam illam esse, quam in eius men
 ione depictam exhibuimus. Nam si Arum, teste Galeno, yis caret facultatibus in Italia, quibus in Græcia præditum est,
 nil mirum videri debet, quòd & alia planta cum solo vires mutauerint suas, ut illi planta, & huic Fabaria dictæ facillè eue
 nisse suspicandum est. Velim tamen in his, ut in alijs quoq; dubijs plantis, suum cuiq; esse iudicium. Herba, quæ præter
 Græcè, Telephium item Latine dicitur.

proferat portula
 n referre videat
 lephium exican
 ordinis censet.
 leucas, & albos
 nostrate; etsi hæc
 lanus, a pertè sa
 tur, in hoc illa ratio

Telephij tri
 res ex Gal.

Nomina.

00818.98609

1067797